

Πρακτική Άσκηση – 18.2.2021
Ο νέος νόμος για τα φυτοφάρμακα της Νάρνιας

Λύση στα ερωτήματα:

Περίληψη ζητημάτων που εγείρει το πρακτικό:

Το πρακτικό αφορά την υιοθέτηση εθνικού νόμου στην Νάρνια (πλασματικό κράτος μέλος) που εφαρμόζει οδηγία της ΕΕ σύμφωνα με την οποία απαγορεύτηκε δραστική ουσία στα φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες πατατών λόγω ρίσκων στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο προκύπτει υπόθεση εθνικού διοικητικού δικαστηρίου σε προσφυγή ακύρωσης εκ μέρους ιδιωτικής εταιρίας που παράγει και διανέμει φυτοφάρμακα που περιέχουν τη συγκεκριμένη ουσία. Το πρακτικό απαιτεί από τους συμμετέχοντες να εστιάσουν ιδιαίτερα στην εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, αναφερόμενοι στα διαδικαστικά βήματα για την εφαρμογή της δεδομένου ότι τα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η Επιτροπή για την απαγόρευση της ουσίας δεν είναι ξεκάθαρα – υπάρχει επιστημονική αβεβαιότητα και συγκρουόμενες επιστημονικές μελέτες. Απαιτεί επίσης την ανάλυση της εφαρμογής της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης (εξισορρόπησης των πυλώνων), ιδιαίτερα ενόψει της σύγκρουσης της οδηγίας και του εθνικού νόμου με την οικονομική ελευθερία διακίνησης εμπορευμάτων. Το πρακτικό επίσης απαιτεί την εξέταση του ενδεχομένου να σταλεί προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ σχετικά με τη νομιμότητα της απαγόρευσης της συγκεκριμένης ουσίας (αυτό το ζήτημα συνδέεται με προηγούμενη ενότητα που καλύψαν την ίδια μέρα οι συμμετέχοντες σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε περιβαλλοντικά ζητήματα).

1. Εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, βάρος απόδειξης και διαδικαστικά βήματα για την εφαρμογή της

- Τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη δεν έχουν υποχρέωση να περιμένουν να αποδειχθεί πλήρως το υπαρκτό και η σοβαρότητα των εν λόγω κινδύνων (C-180/96 HB κατά Επιτροπής και T-13/99 Pfizer)
- Δεν είναι εφικτή η προσέγγιση ‘μηδενικού κινδύνου’ – Ένα προληπτικό μέτρο δεν μπορεί να αιτιολογείται με μια καθαρά υποθετική προσέγγιση (T-13/99 Pfizer) – στα περιστατικά δεν είναι υποθετικός ο κίνδυνος καθώς υπάρχουν κάποια επιστημονικά στοιχεία στα οποία η Επιτροπή στηρίζει την απόφασή της.
- Ως δικαστές θα πρέπει να εξετάσουμε τα διαδικαστικά βήματα που ακολούθησε η Επιτροπή για να καταλήξει στην απαγόρευση (με βάση την υπόθεση T-13/99 Pfizer και την ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2000) 1).
 - ο Έγινε πλήρης αξιολόγηση των κινδύνων με ανεξαρτησία και διαφάνεια;

- Καθορίστηκε ο βαθμός επικινδυνότητας που κρίνεται αποδεκτός;
- Πώς αξιολογήθηκε η διαχείριση του ρίσκου;
- Πραγματοποιήθηκε εκτίμηση επιπτώσεων; Οφέλη και κόστος; Εάν η επιτροπή δεν έχει πραγματοποιήσει εκτίμηση τις συνέπειες της απαγόρευσης αυτό είναι προβληματικό (T-584/13 BASF Agro).
- Προβλέπεται να αναθεωρούνται τα μέτρα ενόψει νέων επιστημονικών στοιχείων;
- Το βάρος απόδειξης ότι δεν είναι επικίνδυνη η ουσία βαρύνει τη GEOFARM με βάση το επίπεδο προστασίας το οποίο έκρινε ορθό να ακολουθήσει η Επιτροπή. Ταυτόχρονα, τα μέτρα πρέπει να βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία και να ακολουθούνται οι απαραίτητες διαδικασίες για αξιολόγηση του κινδύνου. Αν στα πιο πάνω ερωτήματα υπάρχει αμφιβολία ως προς την ορθότητα των διαδικασιών που ακολούθησε η επιτροπή, αυτό ενδέχεται να επηρεάσει την απόφαση του εθνικού δικαστηρίου να αποστείλει προδικαστικό ερώτημα (ερώτημα 3 πιο κάτω).

2. Εφαρμογή της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης

- Εξισορρόπηση οικονομικών ελευθεριών με περιβαλλοντική προστασία;
- Εξισορρόπηση οικονομικών δικαιωμάτων – για παράδειγμα άρθρο 15 του Χάρτη ΘΔ ελευθερία επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία με άρθρο 37 και προστασία του περιβάλλοντος
- Οικονομικά δικαιώματα: Μη απόλυτο δικαιώματα που ενδέχεται να περιοριστούν από την προστασία γενικού συμφέροντος.
- Νομιμότητα της χρήσης της αρχής για προώθηση οικονομικών πτυχών;
- Η εξισορρόπηση των διαφόρων πυλώνων της αειφόρου ανάπτυξης περιλαμβάνει σημαντική διακριτική ευχέρεια και δεν απαιτεί συγκεκριμένο αποτέλεσμα.
- Το γεγονός ότι επηρεάζονται δυσμενώς τα οικονομικά συμφέροντα της GEOFARM δεν οδηγεί απαραίτητα στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είναι δυσανάλογο. Αντιθέτως, σε συνδυασμό με την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, η αξιολόγηση της αρχής της αναλογικότητας και ιδιαίτερα κατά πόσον το μέτρο είναι αναγκαίο επηρεάζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να καθιστά λιγότερο απαιτητική την αξιολόγηση του δικαστηρίου (δείτε περαιτέρω την ανάλυση του ερωτήματος 3).

3. Νομιμότητα του εθνικού νόμου που μεταφέρει την οδηγία και σύγκρουση με την ελευθερία κυκλοφορίας προϊόντων

- Στα συγκεκριμένα περιστατικά η απαγόρευση παραβιάζει την ελευθερία κυκλοφορίας προϊόντων καθώς αποτελεί ποσοτικό περιορισμό σύμφωνα με το άρθρο 34 ΣΛΕΕ.
- Μπορεί να δικαιολογηθεί για σκοπούς προστασίας επιτακτικών αναγκών για προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος – άρθρο 36 ΣΛΕΕ και νομολογιακές εξαιρέσεις (Cassis de Dijon)
- Αναλογικότητα της απαγόρευσης:

- Καταλληλότητα του μέτρου: η απαγόρευση της ουσίας δεν θεωρείται προδήλως απρόσφορο μέτρο για την επίτευξη της μέτρο για την προστασία της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος.
- Αναγκαιότητα: υπάρχουν επιστημονικά στοιχεία που στηρίζουν την απαγόρευση και η αρχή της προφύλαξης ενδέχεται να απαιτεί περιορισμό της ουσίας προτού εμφανιστούν οποιεσδήποτε δυσμενείς επιπτώσεις.
- Αναλογικότητα *stricto sensu*: η προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος υπερισχύουν των οικονομικών συμφερόντων. Η σημασία αυτών των στόχων δικαιολογεί ακόμη και σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις (η εξισορρόπηση των πυλώνων της αειφόρου ανάπτυξης επηρεάζεται μέσω της εφαρμογής της προφύλαξης).
- Αποστολή προδικαστικού ερωτήματος για το κύρος της οδηγίας:
 - Αν υπάρχουν αμφιβολίες για το κύρος της οδηγίας τότε υποχρέωση αποστολής προδικαστικού ερωτήματος (Foto Frost)
 - **Case C-344/04 IATA**: Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να εξετάσουν το κύρος της πράξης της ΕΕ και να καταλήξουν ότι είναι έγκυρη. (σκέψη 29)
 - «αν τα δικαστήρια αυτά κρίνουν ότι ένας ή περισσότεροι λόγοι ακυρώσεως, οι οποίοι προβλήθηκαν από τους διαδίκους ή, ενδεχομένως, εξετάστηκαν αυτεπαγγέλτως ... **είναι βάσιμοι**, πρέπει να αναστείλουν την ενώπιον τους διαδικασία και να υποβάλουν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα περί εκτιμήσεως του κύρους» (σκέψη 30)
 - Αυτό ισχύει και για κατώτερα δικαστήρια (Case T-47/02 *Danzer v Council*)
 - Το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να αξιολογήσει κατά πόσον οι λόγοι ακύρωσης ως προς την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, την αξιολόγηση της αναλογικότητας του μέτρου ενόψει της αρχής της αειφόρου ανάπτυξης είναι βάσιμοι και υπάρχουν αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα της οδηγίας. Σε τέτοια περίπτωση το ΔΕΕ είναι αρμόδιο για εξέταση του ζητήματος κύρους της οδηγίας.